

BAROMFIAK

BAROMFITENYÉSZTÉSI SZAKLAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET BAROMFITENYÉSZTÉSI SZAKOSZTÁLYÁNAK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓBAN.

Előfizetési ára: Egész évre 4 korona.

Szerkesztő:
HREBLAY EMIL,
Állattenyésztési m. kir. felügyelő.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Illési-ut (Köztelek).

Az országos magyar gazdasági egyesület és a baromfitenyésztési szakosztály tagjai tagdíj fejében és a „Köztelek” előfizetői ingyen kapják. A baromfitenyésztési szakosztály tagdíja egész évre 2 frt. — Az orsz. magy. gazd. egyesület tagdíja egész évre 10 frt. — A „Köztelek” előfizetési ára egész évre 10 frt.

A baromfiak átörökítőképeségéről.

Hazánk baromfitenyésztői közül sokan, még nem ismerik a természetnek azon törvényét, hogy a szülők jó és rossz tulajdonságait többé-kevésbé utódaikra is átszármasztják. Ezen természeti törvénynek figyelembe nem vétele okozza azt, hogy sok tenyésztőnek baromfi-állománya, ellenére annak, hogy másképp mindent elkövet — évről-évre visszafejlődik s oly hibákat is szerez, amelyeket kiküszöbölni csakis a tenyésztés föltagyásával lehet.

„Az alma nem messze esik fájától”, mondja egy régi és igaz magyar közmondás s e közmondás értelmét egész bátran vonatkozathatjuk a baromfitenyésztésben is.

Silány magtól bő és szép termést várni nem lehet, épen úgy lehetetlen hibás állat után hibátlan, szép utódokat remélni.

Ezekből kifolyólag tehát a baromfitenyésztőnek is sulyt, még pedig nagy sulyt kell helyezni az átörökítőképeségre, amelyet ha figyelembe vesz, nemcsak, hogy állományát az esetleges visszafejlődéstől s egyéb káros dolgoktól megóvja, de azt minden tekintetben, úgy egyoldalul, mint általánosán fejlesztheti s a tökély magas fokára is emelheti.

A természet törvénye az; hogy az állat minden külső és belső tulajdonságait — legyenek azok jók, vagy rosszak — melyekkel ő maga rendelkezik, többé-kevésbé az utódaikra is átruházza — átörökíti. Átörökíti pedig tulajdonságait annál jobban és biztosabban, minél régebben s erősebben bírja azokat.

Jó tulajdonságai közül a baromfi átörökíti ivadékaira: testnagyságát, husosságát, jó tojó- s jó kotlóképeségét, edzettségét stb. De átruházhat sok rossz tulajdonságot is, sőt átörökítheti a testi hibákat: mint görbe mellcsontot, görbe lábat és farokat, azonkívül betegségeket s azok iránti hajlamot és fogékonyságot.

Ügyelni kell tehát a tenyésztőnek arra, hogy tenyészanyagát mindig a legkiválóbb, hibátlan s tenyészirányának legmegfelelőbb egyedekből állítsa össze. Teszem föl, jó tojó tyukokat csak úgy

tenyészthet a tenyésztő, ha oly kakasokat tart, melyek jól tojó tyukoktól származnak s a kakasokhoz oly tyukokat használ, melyeknek anyja szintén jó tojó volt. Épen ilyen eljárást kell követni annak, ki hustermelésre rendezi be tenyésztését, de itt nem annyira a szülők jó tojó tyukoktól való, mint inkább jó husos tyukoktól való származására kell sulyt helyezni.

Tiszta vérben való tenyésztésnél tekintettel kell lennünk arra is, hogy a fenti jó tulajdonságokon kívül a tenyésztésre kiválasztott egyedek fajtajukat jellemző külső tulajdonságokkal is bírjanak, mint a testnagyság, alak, tollazat, csőr, szemek, lábak stb. színe, tarajalakja stb., mert az állat nemcsak természetében rejli, belső tulajdonságait, de a külsőket is, mint színét, alakját, nagyságát is átörökíti.

A baromfiak ezen nagy átörökítő képessége szolgál arra, hogy az egyes jó tulajdonságokat nélkülöző fajtaikat ezen jó tulajdonságokkal bíró fajtákkal párosítsuk, keresztezzük és így megjavítsuk s az okszerű, helyesen vezetett keresztezésekkel egészen új fajtaikat is állíthassunk elő; de épen ezen nagy átörökítő képesség-nél fogva elérhetjük azt is, hogy folytonos és helyes kiválasztás által baromfi-állományunk jó tulajdonságait a lehetőségig emelhetjük.

Tapasztalhatjuk azt, hogy a falusi paraszt tenyésztő tenyésztett anyagának mindig a legjavát viszi a piacra, mivel azért valamivel több pénzt kaphat, nem gondolván meg, hogy az otthon visszamaradt gyenge állat nem hozhatja meg később a mai eredményt.

Sok tenyésztő helyesen tenné, ha ahelyett, hogy udvarába mindenféle külföldi s a hazai viszonyainknak meg nem felelő baromfit behoz, hazai fajtaik tökéletesítésére fordítana gondot, folytonos kiválasztás által elérni iparkodnék azt, hogy hazai fajtájú baromfiak minden tekintetben kiállják a legtöbb külföldi fajtával a versenyt.

Födolog a tenyészanyag alapját megvetni s szigorú, lelkiismeretes kiválasztás által tenyészanyagunk jó tulajdonságait fentartani, helyes tenyésztési, nevelési

eljárásokkal azt fokozni s átörökíthetőkké tenni.

Könnyebb áttekintés és megjegyezhetőség végett néhány pontba foglalom azt, amire minden baromfitenyésztőnek tekintettel kell lenni.

A baromfiak úgy külső, mint belső, öröklött, sőt szerzett tulajdonságaikat, legyenek azok jók vagy rosszak, kisebb-nagyobb mérvben átörökítik utódaikra is, épen ezen oknál fogva tenyésztésre csak jó tulajdonságokkal bíró hiba nélküli, egészséges állatok használandók.

Miután úgy a kakasok, mint a tojók egymással párosodva mindketten átruházzák tulajdonságaikat utódaikra, nem érünk el teljes czélt, ha pl. satnya tyukra szép és jó kakast eresztünk, vagy viszont, hanem mind a két állat a czélnak megfelelő legyen, azaz mindkettő oly szülőktől származzék, amelyek az általunk eléretni kívánt jó tulajdonságukat bírták volt.

A baromfiaknál a himállatnak átörökítőképesége nagyobb, mint a tojónál és ebben leli magyarázatát az, hogy keresztezéseknél és nemesítéseknél, mint nemesítőanyag, leginkább a kakas használtatik.

Az átörökítőképeség mérvére befolyással van a kor is; a tulfiatal, vagy öreg állatok kevésbé örökítik át tulajdonságaikat, mint a teljesen kifejlesztett, erejük teljében levő állatok, legjobbak a 2 éves tyukok és 2—3 éves kakasok s ezen körülményt már csak azért is tekintetbe kell venni a tenyésztőnek, mert öreg és tulfiatal szülők utódaik nem lehetnek erőteljesek.

Minden jó tulajdonságot, mint pl. jó tojóképeséget, nagy testet, sok és izletes húst a legnagyobb mérvben egyesíteni egy és ugyanazon állatnak, ugyszólván lehetetlenség, de helyes és okszerű kiválasztással mégis elérhetjük azt, hogy a nevezett jó tulajdonságok egyikét magas fokra emelve, a többi jó tulajdonság is kisebb-nagyobb mértékben feltalálható legyen.

A hosszabb belvértenyésztésben az átörökítőképeség lanyhul s ez az oka, hogy egy-egy törzs egy vérben tenyésztve, el is veszítheti jó tulajdonságait s épen ezért kell időnkint, legalább hároméven-

szinűek a kormók

hasonló, mint a tománcz nem oly az alapszín, nem s a mell valamint kék szegélyzettel

tyúkák tekinthetők y korban az első-hímális sulya kora ugyan ilyen idős s lerakás előtt 8 1/2

melyet angol és kakasokkal elérték kiló, de ily sulyu rtoznak s bár ki-tenyésztésékre csak

án érnek el 11 1/2 y éves tojók alig z összes felsorolt zalt állatokra.

2—4 éves állato-

3 éves tenyész-

ztásánál arra kell szíve ek legyenek szük.

ell, hogy arányos éhez.

6 tyúkot adjunk

bizható kollós s ép nagyobb tenyészett ugyszólván nél-

ten természetűek, hitől lehetőleg el- teljes szabadság-ert különben igen en a Plimutok és k tarka színe ugy-

telelően a pulyka elején 15—20, ritk, azután elkotlik, en vagy augusztus o tojást, melyekből áló sarju pulykák

e gyönyörű, husa b mint a közönsé- tenyésztve, mint ztezteve igen jó ered- kiváló pulykafajt elegebbe ajánljuk.

SEK.

tenyésztési m. kir.

tenyésztésre vonat- 5 képpel. A munka lések a baromfiköz- hazai baromfiak ne- s az állami baromfi- baromfiköztenyésztés dszer beszűntetése. ak és tojások esere fiállományunk hibái nyésztési eljárások. baromfitörzsek kivá- ztezés célja és az tenyésztés és a vér- mfitenyésztés veszé- ek értékesítése és az megalakítása. Ára

Egyesülete tulajdona

kint új apaállatok beszerzése által, új vért hozni be tenyésztünkbe, de itt nagyon kell ügyelnünk arra, hogy a beszerzett állat rendelkezék azokkal a jó tulajdonságokkal s oly szülőktől származott legyen, melyek bírták azon tulajdonságokat, amelyeket mi tenyésztünkben fentartani, illetve elérni óhajtunk.

Az átörökítőképeség épségben tartására, illetve fokozására okvetlen szükséges, hogy tenyészállatainkat jól tartsuk s gondozzuk azok erejük teljességét bírják s egészségesek legyenek.

Ha a most elmondottakat tenyésztők követni fogják, biztosak lehetnek arról: amellet, hogy szép és jó lesz baromfiállományuk, elérik mindenkor az óhajtott célt.

Dlabáts Vilmos.

A francia pulyka.

Franciaországban a bronzpulykát kellő keresztezések s beltenyésztés által a hírneves pulykatenyésztők átalakították olyanná, melynek vékonyabb csontjai, de azokon azonban több hus van. Ezen keresztezési eredményt tovább tenyésztve, kaptak oly válfajt, melynek

nák, *fülei* fekete tollacskákkal körülnöttek, a *nyak* felső része világosabb színű és sűrűn bibircses, lefelé a bibircsek mindig nagyobbodnak, míg mogyoró-, egész diónagyságu gümökben végződnek, a *vérszínű pöttyögő* elég nagy s élénk vörös színű. A csőr tövén van az *ormány*, amely ha a pulyki ingerült, hosszan lelóg s kékes vöröses színű lesz, ugyaiy, de élénkebb színűvé válik ilyenkor a nyak és a vérszín pöttyögő is, mely az ingerültség magas fokán fehér, kék és ibolyaszínű árnyalatokat is vesz fel. Ugy a fejen, mint a nyakon a bibircsek között helyenkint apró szőrök, vagy fekete kis tollak találhatók. A *nyak alsó része* fekete fényes tollakkal van borítva. A *mell* széles és mély, tiszta fényes fekete tollakkal fedett, a *begy* táján van a serteszzerű szakáll, mely sötét szürke színű és 10—12 cm. hosszú. A *hát* rövid és széles és szintén fényes fekete tollazatu. A tollak itt a fark felé mindig hosszabbodnak s nagyon gyakran a fényesség mellett kevés zöldes vöröses zománczozal is bírnak. A *vállak* szénfekete fényes tollal borítvák, ugyanolyan színűek a szárnyfedő tollak, míg a másodrendű evezőtollak kissé zománczozottak.

Az *I. rendű* evezőtollak szénfeketék. A *szárny* rövid és kevésbé erős, ugy, hogy az állat röpködni csak nehezen képes. A *farkfedő tollak* fekete alapszínben kevés zománczozal bírnak s végük, ahol a toll ritkábbá válik, világosabb szürkésbarna sávval van ellátva, ugyanily tollak találhatók az oldalakon is. A *fark*

oldalakon a tollak végei barnás csikkal bírnak.

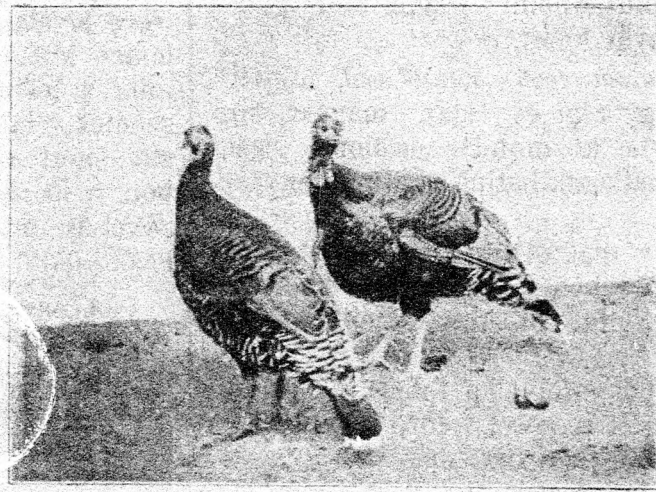
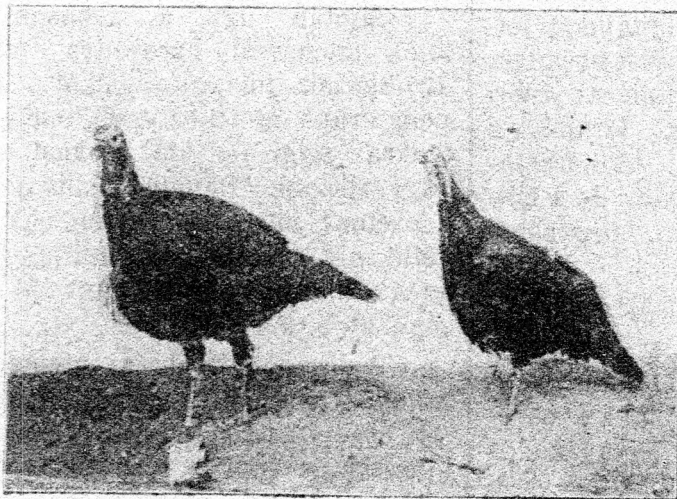
A francia pulyka bőre szép fehér színű s ezen tulajdonsága által keresett czikket képez a nagyobb külföldi piacokon, husa igen izletes és porhanyó.

A francziák pulykatenyésztésében ezen fekete színű pulykák foglalnak el tért már régibb idő óta, mi arról tesz bizonyosságot, hogy a francia tenyésztő ügyesen tudja a hasznosat a széppel párosítani, mert a jól kifejlett francia fekete pulykakakas szép magartása és büszke fellépése által mindenkor képes kivívni magának a többi pulykák közt az elsőbbséget.

Hazánkban a francia pulyka 1895 ben hozatott be először s itt tenyésztése e rövid idő alatt igen elterjedt s az eddigi megfelelő eredmények után itélve, kilátás van arra, hogy az még tovább rohamosan fejlődni fog s ezt annál inkább hiszem, mert tenyésztésére hazánkban — különösen annak déli vidékein — megvannak a szükséges viszonyok is.

A baromfi-hizlalásról.*)

A szabadon tartott baromfiak, legyenek bármily jól tartva, sohasem képezhetnek a külföldi nagy piacok igényeinek megfelelő első osztályú árut, mivel husuk a szabad mozgásban megedzett izmok következtében durva szövetű, nem oly finom és kellemes ízű,

jellege: *gyönyörű fénylő fekete szín, hófehér bőr és tömör test.*

Lábai rövidék s így az állat alig néz ki nagyobbnek a mi közönséges pulykánknál, de ha az ember kézbe veszi, oly sulyos, mint a vas darab. Különös kinézésű a feje is: a tojók feje is oly bibircses, mint a kakasoké és majdnem oly hosszú lebernyével, vérszín pöttyögővel bír, ugy hogy az ember a tojókat is gyakran kakasoknak nézheti. A kétéves kakasok sulya átlag 10—12 kiló, a tojóké 6—7 kiló.

A francia pulykának — a fekete toll daczára. — bőre és husa fehér és rendkívül izletes. Könnyen hizsok. Tojóképeségük igen jó, többet, de kisebb tojókat tojnak, mint a bronzpulykák.

Amennyiben azonban a fekete toll több meleget tart, de azt könnyebben is engedi ki, igényesebb természetűek s az időjárás viszonyosságainak csak nehezen állnak ellent.

A csibék fekete pehelytollal s fehér vagy fehérrel pontozott fejvel látnak napvilágot.

Mai képeinken francia fekete pulykákat mutatunk be.

A francia pulykakakas feje kicsi, tollatlan, sűrű, apró gyüredékekkel és bibircsokkal, melyek a fejtetőn halvány veres színűek, a szemnek táján ibolyaszínűek. A csőr rövid, vastag és fekete színű, végén kissé hajlott és világosabb csontszínű. *Szeméi* sötétbar-

18 tollból áll, mérsékeltlen hosszú. A tollak feketék, végükön világosabb csik van.

A *has* és a *végbél* barnás-fekete pehelyszerű tollakkal van benöve, ugyanilyen tollak vannak a szárnyak alatt is. A *czombok* fekete fényes tollazatuk s csak ott, ahol az alsó lábszár kezdődik, kissé világosabb színűek. A *lábszárak* rövidebbek, mint a bronzpulykéi, fekete palaszínűek, vagy barnás-feketék épen így az ujjak is, a *körmök* feketék és erősek.

Ezekből láthatjuk, hogy a francia pulykakakas rendkívül szép állat s fényes fekete tollazatával, amely pázrás idején szinte tündöklővé válik, szép összhangzásban van élénk piros s küönböző színekbe játszó feje és nyaka.

A francia pulyka tojó egészben nem nagyon küönbözik a kakastól, de annál jóval kisebb és gyengébb. Fiatal korban gyakran fel sem lehet ismerni, melyik a kakas és melyik a tojó, mivel a tojó vérszín pöttyögője majdnem oly hosszú és dus, mint a kakasé, feje a pulyka tojóknak kisebb, csőre is vékonyabb és rövidebb s a csőr tövén a megnyuló ormány helyett csak kisebb bőrtömörülés van, azonkívül a fej és nyak valamivel halványabb s azon több apró szőr található, a tollazat többi része színre nézve hasonlít a kakas tollazatához, de nem oly szép fényes s a tollak végei pedig homályosabbak, a farkon és az

nem oly tápláló, mint azon baromfiaké, melyek szabadságuktól megfosztva, e czélra szerkesztett ketreczekben vagy elkerített, a szabad mozgást korlátozó helyen, bizonyos ideig megfelelő módon hizlaltnak.

A külföldön a hizlatt és nem hizlatt, ugynevezett sovány baromfi husának fent vázolt nagy különbségével régen tisztában van a városi közönség, nálunk — sajnos — a székesfőváros vagyosabb köreit és jobbnevű vendéglőit kivéve, sem a székesfőváros, sem vidéki városok lakossága ezen különbséget nem ismeri s a városi piacra behozott baromfiak legtöbb esetben egyenesen a tálba vándorolnak. Pedig ha 2—3 hétig zárva tartatnának a baromfiak és ezidő alatt tápláló takarmánnyal láttatnának el, husuk izletessé és táplálóbba válnék.

Német-, Francia- és Angolországban e tekintetben a középosztály, az iparos-osztály, de még a munkásnép is sokkal igényesebb s sovány, különösen élő baromfit azok a vásárcsarnokokban nem vesznek, hanem megvásárolják a jól meghizlatt, levágott, kizsigerelt és szépen megtisztított baromfit — kiló-

*) Időszerűnek tartjuk a baromfi-hizlalásra felhívni a figyelmet. A hizlalás és értékesítéssel foglalkozó munka a m. kir. baromfitelep vezetőjénél Gödöllőn diszkutésben bérmentve, ajánlottan 2 koronáért kapható

barnás csúkkal
szép fehér színű
keresett cikket
húscsón, husa igen

nyelésében ezen
nak el tért már
ol tesz bizonyítást,
ügyesen tudja a
tani, mert a jól ki-
rakakos szép maga-
ése által mindenkor
többi pulykák közt

pulyka 1895 ben
nyelésében e rövid
z eddigi megfelelő
átás van arra, hogy
fejlődni fog s ezt
tenyésztésére ha-
ak déli vidékein —
zonyok is.

lásról.*)

baromfiak, legyenek
em képezhetnek a
nyelésük megfelelő
húscsón a szabad
nok következtében
om és kellemes ízű,

baromfiaké, melyek
e célra szerkesz-
kerített, a szabad
szonyos ideig meg-

és nem hizlalt,
n husának fent
égen tisztában van
— sajnos — a
köreit és jobbnyű
székesfőváros, sem
ezen különbséget
piacra behozott
egyesen a tábla
3 hétig zárva tar-
zidő alatt tápláló
l, husuk izletessé

Angolországban e
az iparos osztály,
kkal igényesebb s
mft azok a vásár-
hanem megvásá-
vágott, kizsigerelt
baromfi — kiló-

baromfiállításra fel-
készítéssel foglalkozó
kereskedésnél Gödöllőn
m 2 koronáért kapható

számra s így sem a vevő, sem az eladó nem
csalatkozik, mert az egyik tudja mennyiért
adhatja tisztességes haszon mellett árúját és
a másik, a vevő, tudja, hogy pénzéért
mit vesz.

Meggyőződésem, hogy nálunk sem vagyunk
messze azon időponttól, — midőn a közép-
az iparos és munkásosztály jó táplálkozására
nagyobb súlyt fog helyezni — s ha azon idő
eljön, ugy elsősorban a baromfiának van nagy
szerepe, mivel a baromfi aránylag olcsó és
más hússal szemben nagyobb tápláló erővel
bir s így, ha megfelelő módon hozzáférhetővé
válík — nagy keresletnek fog nálunk ör-
vendeni.

Természetesen ezen időt be kell vár-
nunk, mert ma még a hazai nagy baromfi-
hizlalótelepeken kívül eladás céljából csak
keres gazda hizlal baromfi; a hizlalótelepek
pedig külföldi piacok részére szállítják az
első osztályú árut, nálunk a székesfővárosban
csak a másodosztályú árut helyezik el drága
pénzen; s így a kisebb jövedelmű osztályok
bizony hizott baromfi nem vásárolhatnak.

Ha azonban a gazda, a tenyésztő is
hizlaltatni fog, a sovány áru alig fog a piacokra
kerülni, akkor módjában lesz a gazdának
tisztességes haszon mellett jó áruhoz juttatni
a kisebb embereket is. A baromfi ára fel fog
ugyan emelkedni, de annak az áremelkedés-
nek meg is lesz az értelme, mert jó áruért
nagyobb árt mindenki szívesen fog fizetni.

A budapesti nagy vásárcsarnokokat tanul-
mányozva látom, hogy a vásárcsarnokokban a
piacot kizárólag a magyar fajta baromfi
uralja s csak elvétve látható a nemes-
baromfiaktól származott keresztezés, miből az
következik, hogy nálunk ezidőszent a nemes-
baromfiaktól származott keresztezések még
nem számottevők, de ha a gazdaközönség a
földmívelésügyi m. kir. kormány által ajánlott
keresztezéseket az egész országban minél
nagyobb arányokban fogja végrehajtani, ugy
már rövid néhány év múlva a budapesti
piacokon a nagyobb festű keresztezések fogják
a piaci áru túlnyomó részét képezni.

Most az évesnél öregebb élő baromfi,
ugyszintén az egészen fiatal vágni való is,
minden hizlalás nélkül kerül a piacra. Leölve
és tisztítottan a székesfőváros közeli környé-
kén lakó falusi parasztszónyok által árusít-
ott baromfiak közt és egyes kisebb keres-
kedőknél lehet ugyan hizott csibéket, hizott
tyukokat és elvétve egy-két kappant, ludat
s néhány alig javított pulykát is találni, de
ezek csak alig számbavehető részét képezik
a piacra hozott áruak, míg a hizlalt
baromfi-árak fő részét, a félig vagy egészen
kihizlalt baromfiakat a nagyobb baromfi-hizlalók
szállítják.

Itt azonban ismét megjegyzem, hogy a
nagyobb hizlalók elsőrendű árut a budapesti
piacra nem hoznak, hanem csak másod-
rendűt, azaz olyant, mely nem tetszős kül-
sejű, vagy szakadozott bőrű, avagy olyan, mely
a nagyobb külföldi piacra való szállítást
egyéb okok miatt nem képes kiállani.

Látványos azonban, hogy ennek dacára
a budapesti vásárcsarnokokban a jobb minő-
ségű baromfi-árak igen jó áron kelnek el.
Első minőségű nemes baromfi keresztezésű
pecsenye tyukokért, bár a piacon alig talál-
hatók, darabonként (2-3 kilogramm) 4-6
koronát is szívesen fizetnek. Érdekes, hogy a
vásárcsarnokokban a javított csibe, tyuk, kacsa
és lud feldarabolva is eladatik.

Kívánatos és a közéletmezsé javulása szem-
pontjából szükséges, hogy a budapesti vásár-
csarnokokban is árusítsanak elsőrendű hizott
baromfi.

A baromfiak hizlalásának tehát az a
célja, hogy a sovány baromfi jobb minő-
ségűvé tétetvén, jobban lehessen azt értékesi-
teni, de másrészt, hogy a fogyasztóközönség
pénzéért jobb minőségű árut kaphasson. Ezen

kettős cél elérése végett a körülmények kül-
földön is úgy alakultak, hogy a baromfi-
tenyésztő hizlalt is kénytelen volt berendezni,
mivel ellenben a sovány baromfi csak hizlaló-
teleptulajdonosnak adhatta el s emellett ő, a
tenyésztő vajmi keveset, de a hizlalt, annál
többet nyert.

Ez nálunk is így lesz s ezért szükséges
volt, hogy a hizlalási eljárások a nagy közö-
séggel könyv útján ismeretessé váljanak.

A tyukok rendellenes vedlése.

A tyukok sokátartó vedlése nemesak
disztelen, hanem többnyire annak is a jele,
hogy az illető tyukállomány beteg. Az ily baj-
ban szenvedő tyukok taraja lekonyul, szintelen
és sokszor lisztszerű fehérséggel borított.

A kusza tollazatból egyes tollak fordítva
lőgnak ki; a nyak és a mellnek nagy része
teljesen meztelen s e csupasz részeken csak
apró tollkocskák jelzik a tollaknak helyét.
Hónapok mulna, az őszi hideg szelek már
kegyetlenül átjárják a gyér tollazatu tyukok
gyenge testét, de a várva várt új tollak csak
nem akarnak kinőni. A folytonos fázás a
tyukokat végre szánalmas gyöngeségbe ejti,
mely mellett tojókéességük is nagyon csök-
ken. A tyukok ilyen nem beteges vedlése több
okból eredhet:

1. Lehet ennek oka *vérszegénység*, melyet
a czélszerűtlen táplálkozás okoz, de okozhat-
ják leginkább az éjjeli vérszopó élősdiek.

2. Lehet e bajnak közvetlen okozója egy
csak görésvölég konstataható élősd, mely a
tyukoknak tolltokjait eszi s ezáltal az új
tollaknak növéstét lehetetlenné teszi (tollmoly).
A tollmoly oly tyukokon fordul elő, melyek
elzárta tartatván, a zöld legelőt nélkülözik. Ha
nem lehetséges a tyukoknak zöld mezőt, vagy
kifutót szerezni, ugy ezt némileg pótolhatjuk
azzal, ha a reggeli takarmány közé összeapri-
tott zöldtakarmányt keverünk. Lehet ez tyukhur,
fiatal papsajtlevél (malva silvestris), pástort-
társóka (capsella bursae pastoris), cziczfark
(achillea millefolium), pitypang gyenge fiatal
levelei (leontodon taraxacum) stb. Együttal
hetenként egyszer a tyukoknak tollhiányban
szenvedő részeit, ugymint azoknak feje bubját,
csőre alját, nyakát, szárnya alját repeceolaj
és petróleum egy egyenlő részeiből álló, haszná-
latkor jól összerázott keverékkel alaposan
bedörzsöljük, mi nemesak a tolvévo élősdit,
hanem minden más vérszopót is kipusztít a
tyukokból. Repeceolaj hiányában házilag füst-
tölt sonkának a zsírja ugyane szolgálatot telje-
síti, melynél ugy a zsír — mint a só —
salétromtartalom és kivált a füstölés által be-
hatolt kreosot, mint fertőtlenítő anyagok mű-
ködnek. A sonkaszir azonban legalább 2 szer
hetenként alkalmazandó. Mindenesetre gyorsab-
ban érünk célzt, ha egyttal a beteges ved-
lésben szenvedő tyukoknak takarmányát is
megjavítjuk a következő módon: *Hús tyuk-*
nak reggel 6 órakor, 1 liter elsőrendű ki-
rostált búzához még $\frac{1}{4}$ liter sárga hámozott
kölest és $\frac{1}{4}$ liter friss kendermagot adunk;
délután 4 órakor 1 liter árpa-tengeri keverék-
hez fenti köles- és kendermagmennyiség is
keverendő.

Délben erősítőként szórjunk nekik $\frac{1}{2}$ liter
Fattinger-féle husrost takarmányt ugyanannyi
(lisztjéből kirotált) durva tengeridarával ke-
verve. Az ivó és etető edények tisztaságára
ügyeljünk; legjobb ezeket esténként szódás-
luggal kiforráztatni. Reggelenként minden ivó-
edénybe tegyünk egy-egy késhegynyi finomra
vágott foghagymát, mely így adva, vértisztító
és erősítő szer.

A tyukok ivóvizét 2-szer napjában kell
megújítani. Ilyen eljárás mellett 4-6 hét
mulva tyukjaink erőben és tollazatban helyre
jönnek és tarajuk is szép piros színt nyer. Ha
aztán már ennyire javultak, az biztos jele

annak, hogy mielőbb gazdag tojáshozam által
is megjutalmazza a gondos tenyésztőnek ezen
fáradtságát.

Möller Istvánné.

A meszeslábról.

Különböző vidékeken a baromfiudvarok-
ban szétnézve láthatjuk, hogy különösen a
nemes tyukok között, egyesek lábai egészen
meg vannak fehéredve, minek következtében
az állatok igen óvatosan, vagy sántán járnak,
súlyosabb esetekben pedig mivel a járás fáj-
dalmat okoz, minden mozgást kerülve leülnek.
Ha közelebbről vizsgáljuk a beteg állatot, lát-
hatjuk, hogy a láb tollatlan része s a láb
ujjak szürkés fehér, vagy szürkés sárga fénylő
pikkelyekkel vannak borítva s az egész láb-
ugy néz ki, mintha vakolatszerű anyaggal
volna fedve. A vakolatszerű anyag néha 1 cm.
vastag sárgás varrá alakul át, melyeknek el-
távolítása után, egy vérző felület lesz lát-
hatóvá.

A betegség okozója *sarcoptes*, vagy
dermatoryctes mutans nevű *rüh-atka*, melyet
igen nagy számban találhatunk fel, a pikkelyek
és varak közt, ha nagyítóval nézzük. Az atkák
sárgás színűek s más rühatkához hasonlita-
nak, a ki fejlett példányok 4 pár rövid lábbal
s patkóalaku vágókészülékkel bírnak; a him
tojásdad, a nőstény kerekalaku, hosszúságuk
0.2-0.45 mm. szélességük pedig 0.15-0.38
mm. közt váltakozik. A nőstények a himeknél
rendszerint jóval nagyobbak.

A betegség rendszeren a lábakon fordul
elő s kezdetben apró szürke pikkelyek alakjá-
ban jelentkezik, előhaladottabb szakában pedig
vastag sárgás varak fedik a beteg lábat. A
pikkelyek, mint már jeleztem, szürkés sárga
színű s gyöngyházfényűek s erősen a bőrhöz
vannak tapadva, leválasztásuk után vérző
felület marad vissza. Mivel a beteg láb ugy
néz ki, mintha lábszára vakolattal volna be-
kenve, azért e betegséget a közéletben rend-
szerint csak *meszeslábról* hívják. A beteg
láb igen érzékeny s az állatok valószínűleg a
viszkető érzés miatt gyakran csipkedik lábukat,
miért is azok gyakran verzenek. Ezen élősd
sokszor a csőr tövére is átvándorol s ott is ily
jelenséget idéz elő.

A megvastagodott varok az állatokat
járásukban akadályozzák, mert az izületeket nem
képesek behajtani, minélfogva a járatuk
feszese meredt lesz, mozgásra általában nehezen
bírhatók, többnyire csak ülni szeretnek. Igen
súlyos esetekben az izületek gyuladása is ki-
fejlődik, mikor is egyes ujjpercetek vagy az
egész ujj is leválík.

Az állatok mozgása akadályozva lévén, a
táplálkozás hiányos lesz, azért a betegek
lassanként leromlanak s rendszerint hosszabb
idő mulva, ha minden beavatkozás nélkül a
betegség folyton súlyosodik, az állatok el-
pusztulnak.

A bántalom többnyire tyukoknál fordul
elő s csak ritkán betegednek meg benne
pulykák vagy galambok is.

A betegség mint a tapasztalat mutatja,
nem terjed gyorsan, miért is egy kis utána
járással könnyen megszüntethetjük. Igen
természetes, hogy minél korábban vesszük a
betegeket gyógykezelés alá, azok annál
könnyebben és gyorsabban meggyógyulnak.
Hogy a betegséget okozó atkához hozzáfér-
hessünk s azokat elpusztíthassuk, mindennek
előtt szükséges a pikkelyeket és varakat fel-
puhítani és lehetőleg eltávolítani, amit a leg-
könnyebben eszközölhetünk azáltal, hogy a
beteg részeket *glicerin* vagy *kálicsappannal*
bekenjük, azután a felpuhult varokat ke-
fével ledörzsöljük; az így megtisztított
felülete valami fertőtlenítő rühellenes kenőcs-
cel bekenjük. Igen jó eredménnyel használ-
ható e célra a *Helmerich* féle rühellenes
kenőcs, amelynek összetétele a következő:

sulf. sublim. 15'0, kalium karb. 8'0, Adeps. Snill. 60'0, továbbá a perubalsam és a styrax, 4-5 rész borszeszel keverve. Erősen vérző felületekre ajánlatos valamely fertőtlenítő porral száraz kötést alkalmazni.

A betegség tovaterjedésének megakadályozása illetve gyökeres kiirtása végett szükséges a baromfiak tartózkodási helyét jól kiisztítani és fertőtleníteni.

Fokányi L.

A legjobb tojó tyúkokról.

Hiába költi a külföldi reklám oly nagy hírét az olasz, spanyol, stb. tyúkfajoknak a tojáshozam tekintetében! A tapasztalásból állítom, hogy mesés sokat csakis a dorking tojók, mely egyúttal a legmegbízhatóbb téli tojó is. Tény továbbra az is, hogy minden fajban léteznek rossz, közepes és kitűnő tojók. Csak a tenyésztő gondosságán múlik a tojó anyagának minősége. Ha évről évre mindig csak a legzorgalmasabb tojók ivadékát neveli magnak, igen nagy lesz a tojás hozama; ha a kiválasztást, jól tojó fajtól származó kakas hozzáadásával elmulasztja, akkor csak a véletlenre bizza a tojás mennyisége által elérhető hasznot. A dorking után kitűnő tojáshozam tekintetében következnek: a hamburgi ezüst csikozott tyúk (Totleger), ezután mindjárt első sorban az erdélyi kopasznyakú tyúk, a hédervári szakállas tyúk, a dunántúli s az alföldi és felföldi közönséges magyar tyúk, végre a keudermagos plimut.

Baromfikereskedelem a kamarai jelentésekben.

A kereskedelemügyi miniszterium igen üdvös újítást honosított meg akkor, amidőn a kereskedelmi és iparkamarák jelentéseit egy kötetben összesítve adja ki. Eddig e jelentések értékükből sokat veszítettek azáltal, hogy azok beszerzése igen körülményes volt; most azonban az érdeklődő közönség egy kötetben kapja meg a kamarai jelentéseket, melyek az ország közgazdasági fejlődése iránt érdeklődőknek igen becses forrásmunkául szolgálnak.

Egyes kamarai jelentések élénken foglalkoznak a baromfitenyésztés és a baromfi-termékek értékesítésével is, — némely kamarai jelentés azonban ezen a nehéz viszonyok között mind nagyobb fontossággal bíró gazdasági ágának alig szentelnek egy-két sort, sőt tüntetőleg mellőzi, dacára annak, hogy baromfi- és tojáskivitelünk évről-évre mind nagyobb lendületet vesz. A kamarák mult évi jelentéseiből röviden összefoglalva adjuk a következőket:

Az aradi kamara jelentése szerint, a baromfiüzlet közepeszerűen alakult. Az árubeszerzés viszonyai jók voltak, mert a baromfitenyésztés a falvakon és a tanyákon folytonosan fejlődik. A baromfiüzletnek jelentékeny helye volt tavaly is Makó, honnan részint élő, részint levágott állapotban egy millió korona értékű árut szállítottak el. Érzékeny baja ennek az üzletágnak — ugyonod a jelentés — a szállítás drágasága és lassúsága; különösen a melegebb évszakokban a lassu vasuti szállítás alatt utközben nagyon sok áru elromlik s ebből az illető kereskedők sokszor nagy kárt vallanak; a magas vasuti díjtételek pedig nem engedik az üzletet oly arányban fejlődni, mint kívánatos volna.

A toll ára az aradi kamarai kerületben tekintettel arra, hogy a mult évben igen sok áru jött a piacra a baromfitenyésztés emelkedése folytán, — élénken alakult. A vételkedv jó volt s különösen Németország részére mutatkozott élénk kereslet, ami az áraknak 10° 0-os emelkedését vonta maga után. A tojáskereskedelem a mult évben is élénk volt, kivált Aradon, mely ennek az üzletágnak igen erős gyűjtőpontja; a békésmegyei és eszék megyei

tanyai és pusztai tenyésztők nagymennyiségű árut hordanak össze s az aradi tojáskereskedő az üzleti évadban naponta szállít legalább egy kocsi rakomány tojást kiviteli czelokra Bécsbe, hol központi telepe van.

A besztercebányai kamara területén Bars megye déli részeiben lehet számottevő tollkereskedelemtől szó, mert a kamara többi részeiben csak annyi toll termeltetik, amennyi a házi szükséglet fedezésére szükséges. A libamájkereskedés szintén Barsban Léva környékének a specialitása. A kivitel, mely Német- és Franciaország felé irányuló, visszaesést mutatnak.

A brassói kamara területén a tojáskereskedés bécsi czégek kezében van és Segesvár a központja. Itt gyűjtik össze a tojásokat alügynökök segítségével kivált a brassói piacon s Hamburgba küldik. A válogatott sötét héjú s 55 grammnál súlyosabb tojásokat Angliába küldik.

A budapesti kamara jelentése a baromfitenyésztés és abból eredő kereskedelemről nem tartja szükségesnek a megemlékezést, pedig pestmegyei kivitelünk az ország évi kivitelének jelentékeny részét képezi, Nagy-Kőrös, Kecskemét, Fegyverhaza, Halas stb. s általában a Pestmegyének nagy részében divó tanyagazdaságok csakugy ontják a budapesti piacokra a baromfit és hozzátartozandókat. A kamara nyilván abból indulhatott ki a baromfi-forgalomról való mellőzésnél, hogy a budapesti vásárcsarnoki intézmény keretébe tartozandónak véli az erről való beszámolást, ami nem helyén való fölfogás.

A budapesti kamarát követi a debreczeni is, melynek jelentésében szintén nélkülözzük a baromfi forgalmat.

Annál érdekesebb adatokat tartalmaz az eszéki kamara jelentése. A tojásgyűjtés és vele való kereskedés Szlavóniában szépen van elterjedt. 1897-ben kivitelre került 11,000 láda 16 millió db tojással, ládanként 60 korona átlagos ár mellett; a kivitel a mult években apadt, de ennek okát nem adja a jelentés csak vállalkozók indokait hozza fel, kik az apadás okát abban találják, hogy a forgalmi vállalatok részéről a kivitel csekély figyelemben és előzetekenyiségben részesül. Ezenfelül a szállítási díj Szlavóniában a m. kir. államvasutakon túl magas, dacára, hogy tehervonatok bonyolítják le az enemű forgalmat, minek folytán a szállítmányok Németország és Angliába 12, illetve 14 nap alatt érkeznek. Holott Olaszországban és Ausztriában is meg van engedve a tojásküldeményeknek személyvonattal való szállítása, melynek kocsjai nyáron kinyithatók és szellőztethetők. A kamarai jelentés hangsúlyozza, hogy szükséges lenne a tojáskivitel előmozdítása czéljából ilyen kedvezmények behozatala a m. kir. államvasutakon is és a szállítási díjakat kellene lehetőleg mérsékelni.

Az élőbaromfikivitel is föllendült. Hetenként több vasuti kocsi élő tyúkot, pulykát, ludat, kacsat szállítanak a nagyvárosokba. Ezen kiviteli kereskedés értéke meghaladja az egy millió forintot s csak az a sajnós, hogy Szerbia is osztozik ebben, mert a baromfi egy része onnan kerül be a vásárokra s a silány szerb baromfi rontja a miénk hírnevét.

A győri kamara területén a baromfikereskedelem elég élénk volt a mult évben. A beszerzés felerészben a kerület nagyobb piacain, másik felerészben az alföldi vidékekről történt. A kivitel elég élénken fejlődött főleg Németország felé, de Stájerország, Cseh- és Morvaország is elég jó piacnak kínálkozott. Sokkal intenzívebb fejlődést vehetne azonban a baromfikereskedelem, ha a kivitel egyes körülmények nem akadályoznák. Főleg arra irányul a panasz, hogy a rendeltetés helyére érkezett áruból gyakran hiányzanak egyes darabok, ami csak visszaélésből származhatik. Az is baj, hogy az áru

nem szállítatik kellő gyorsasággal, melyet az ily romlásnak kitett áru igényel.

A kamara jelentése szerint nagy veszély fenyegeti Németországba irányuló baromfikivitelünket a most tárgyalás alatt álló törvényjavaslattal, mely a vágott állapotban érkező árut szemle alá kívánja vonni. A különben is késedelmes vasuti szállítás párosulva a szemle eljárás időöltésével, annyira elodázza majd az áru kézbesítését, hogy a kivitel lehetetlenné válik.

A kassai kamara jelentése a szárnyasok tenyésztése terén az eddiginél intenzívebb és czélultatósabb kormány tevékenységet észlel s elismeréssel adózik a kassai gazdasági tanintézet eziránybani működésének.

A kolozsvári kamara jelentése fölhozza, hogy a tojáskereskedelem helyzetéről és szélesebb alapokra való fektetéséről a kereskedelemügyi miniszteriumhoz kimerítő jelentést tett. Maga Kolozsvár központosított helyzetéről és mindenfelé elágazó vasutvonalainál fogva igen alkalmas arra, hogy a baromfi és tojás kiviteli kereskedés ott központosítottassék.

A miskolci kamara területén nincs rendszerbeöntött baromfitenyésztés, ennél fogva, bár az árak jók voltak, nagyobb kereskedelmi forgalomról nem lehet szó.

A soproni kamara jelentése sajnosan említi, hogy a baromfi állományt a tyukkólera és difteritis erősen pusztította s így kevés anyag maradt a kereskedelem számára. A földművelésügyi kormányzat a baromfitenyésztést előmozdító terekvése buzgó munkatársakra talál a gazdasági egyesületekben s így van remény arra, hogy az e téren való haladás és a baromfikereskedésen lendíteni fog. A kamara tojáskereskedése Bécs és a nagyobb osztrák városok felé irányul; a kiviteli kereskedők még Stájerországból is összeszedik a tojást s Angol-Németországba és Svájcba is szállítják.

A szegedi kamarai kerület jelentékeny részt vesz az ország tollkivitelében, nagy hátrány gyanánt említi a jelentés hogy a vidéki kereskedelem nem vihet ki tollat csak Budapest közvetítésével, mert a vidéken nincs tolltisztító gyár.

A temesvári kamara területén a tojásértékesítés viszonyai kedvezők voltak a mult évben; a jelentés hangsúlyozza a tenyésztésre alkalmas fajták megválasztásának szükségességét. A kerület nagy összeköttetést tart fenn baromfi kivitel tekintetében a külfölddel.

A zengyi kamara területén a baromfitenyésztés a mult évben jól indult, de a tavaszi kedvezőtlen hideg időjárás e téren is éreztette kedvezőtlen hatását. A baromfiárak emelkedést mutatnak az előbbi évek áraihoz képest.

Rövidre fogva a fentiekben emlékeznek a baromfi- és tojáskereskedelemről a kamarai jelentések kívánatos volna azonban, ha e tekintetben is ép úgy mint más közgazdasági ágak fejlődéséről szóló jelentésükben bizonyos rendszer szerint járnának el a kamarák, mert a baromfi-, toll- és tojáskereskedelem kivitel tekintetében van legalább is oly fontos, mint más ágak, melyeket a kamarák oly melegen istápolnak. H.

Hreblay Emil, állattenyésztési m. kir. felügyelő (Gödöllőn) munkái:

VI. A baromfi-termékek konzerválása és értékesítése. Több képpel. Hogyan lehet a baromfi-termékeket minők: a tojás, toll, élő és vágott baromfi stb. legjobban eltartani és értékesíteni? A baromfi és tojás értékesítő szövetkezetek alakítása és azok közgazdasági és népvagyományos haszna. Ára 1 korona 60 fillér. E munkák Hreblay Emil felügyelőnél Gödöllőn megrendelhetők. A IV., V., VI. számú munka ez évben fog megjelenni. Mind a hat munka egyszerre megrendelve bérmentes küldéssel 8 korona.

Az Orsz. Magyar Gazd. Egyesülete tulajdona.

E

A baromfi

Baromfi
forgalma

Külön
tojás- és
termékek
magasabb
nek elég
tésre.

Lapu
hogy a ga
felhívja a
és jövede
ból is kin
galmat, a
külföldön

Mielő
koznánk,
országban
keknek sa
karolttat
baromfi-
lett, hog
nagy a
vámi ki
külföldne
kint átlag
48 millió
koronát.
nára ru
csak 2 n

Nál
kesítés c
meg Pirk
főfelügye
m. kir. n
osztálya
tervezete
juk, hog
zeti uton
tala 16
mint pén
a bevétel

Ime
fogható t

A l
ból az r
elmult f
baromfi-
behozata
a tavaly
bodott,
még sin